

Дисципліна: «Історія української музики».

Група: 1 курс.

Факультет: Фортепіанний.

Дати занять: 6.04, 13.04, 20.04.

Факультет: Оркестрові скрипка, струнні, Оперно-симфонічне диригування, Музична режисура.

Дати занять: 10.04, 17.04, 24.04.

Викладач: **Путятицька О.В.**, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії української музики та музичної фольклористики; аспірант **Прокопова О.** (педагогічна практика).

Тема «Музична культура другої половини XVIII ст. (Класицизм)».

Тема №1. «Професійне музичне мистецтво. Загальна характеристика духовного концерту другої половини XVIII ст.

Суттєві зміни в традиційній галузі церковної музики. Трансформація хорового духовного концерту. Поява світської течії у професійній музиці (пісня-романс, інструментальна музика, опера). Рецепція досягнень західноєвропейської музики класичного стилю в духовних і світських жанрах. Утвердження нового музичного мислення, пов'язаного з класичним стилем (функційно-гармонічна ладова система, індивідуалізованого тематизм, та класичні форми).

Загальна характеристика духовного концерту другої половини XVIII ст.:

- синтезування в духовному концерті рис різних стилів — бароко, класицизму та сентименталізму;
- генетичний зв'язок з традиціями монодичного співу та партесного концерту;
- поєднання українських хорових традицій з впливом західноєвропейської музики;
- посилення виразності музичних образів, передача різних емоційних станів, поглиблення рис психологізму;
- синтезування особливостей різних жанрів (народної пісні, канта, міської пісні-романсу, інструментальної музики);
- прояв нового музичного мислення (індивідуалізований тематизм, функційно-гармонічна ладова система, циклічність).

Тема №2. «Хоровий духовний концерт у творчості М. Березовського».

Особливості духовного концерту в творчості М. Березовського. Історія вивчення біографії композитора та його творчості, Проблеми щодо творчої

спадщини композитора. Становлення в його творчості циклічного духовного концерту. Поєднання у творчості М. Березовського традицій, що йдуть від партесного концерту (співіснування імітаційно-поліфонічного викладу з акордовим, наскрізна барокова плинність у побудові частин, пісенно-декламаційна мелодика) з яскравими ознаками нового класичного стилю (тонально-гармонічна ладова система, використання мотивного розвитку). Особливості образного світу в духовних концертах М. Березовського – у лірико-драматичних, лірико-скорботних і активно-енергійних образах. Своєрідність мелодики концертів М. Березовського, її глибока виразність при скупості і простоті музичних засобів. Значна роль гармонії у стилістиці композитора. Особливості побудови циклу в духовних концертах М. Березовського з використанням принципу монотематизму.

Музичні твори:

Концерти «Не отверзи мене во время старости», «Бог ста в сонме богов», «Господь воцарися» М. Березовського.

Тема №3. «Хоровий духовний концерт у творчості Д. Бортнянського».

Особливості духовного концерту в творчості Д. Бортнянського. Історія вивчення біографії та творчості композитора; основні видання його творчої спадщини. Стилєві риси духовного концерту в творчості Д. Бортнянського, в якому при збереженні певних ознак бароко домінуючим є класичний стиль (підкреслений панегіризм концертів, відсутність повторення тематизму і переважання плинності розгортання музичного матеріалу, функційно-гармонічному ладовому мисленні з гіпертрофією кадансовості, поєднання гармонічної і поліфонічної фактури) у побудові циклу, де помітні зв'язки з інструментальними жанрами. Еволюція образної сфери в духовних концертах Д. Бортнянського від панегіричної та світло-ліричної (іноді з елементами галантності) до драматичної і філософсько-заглибленої лірики в пізніх концертах. Різноманітні зв'язки концертів з міськими жанрами (кант, марш), галантними танцями (менуєт), українською та російською народною піснею.

Музичні твори:

«Господи, силою Твоєю возвеселится цар» (№ 3), «Воскликните Господеви вся земля» (№4), «Гласом моїм ко Господу воззвах» (№ 27), «Блажен муж, боявся Господа» (№ 28), «Услиїни, Боже, глас мой» (№ 30), «Скажи ми, Господи, кончину мою» (№ 32), «Вскую прискорбна еси, душе моя» (№ 33), «Господи, кто обитает в жилище Твоем» (№ 35) Д. Бортнянського.

Музичний матеріал до теми:

1. Український кант XVII—XVIII ст. / Упоряд., вступ. стаття і примітки Л. В. Івченко. — К., 1990.

2. Український класичний романс / Упоряд. Т. П. Булат. – К., 1983.
3. Українські народні пісні. – К., 1955.
4. Українські народні романси / Упоряд., передмова та примітки Л. Яценка. – К., 1961.
5. Хрестоматія української дожовтневої музики. Упоряд. і коментарі О. Я. Шреєр-Ткаченко. — Ч.1, 2. – К., 1974.
6. Цалай-Якименко О. Ф. Духовні співи давньої України: Антологія. – К., 2000.

Рекомендована література:

1. Іваницький А. Українська народна музична творчість : Посіб. для вищ. та серед. учбов. закладів / А. Іваницький. – К. : Музична Україна, 1990. – 333 с.
2. Івченко Л. До питання про авторство кантів і псалмів / Л. Івченко // З історії української музичної культури : Тематич. зб. наук. праць; [упор. Н. О. Герасимова-Персидська]. – К. : Київська державна консерваторія ім. П. І. Чайковського, 1991. – С. 47 – 52.
3. Корній Л. До питання про українсько-польські музичні зв'язки (За матеріалами побутової, органної та лютневої музики) / Л. Корній // Українське музикознавство. – Вип. 6. – К. : Музична Україна, 1976. – С. 122 – 127.
4. Корній Л. Проблема зв'язку мистецтв в українській художній культурі XVII – першої половини XVIII ст. (шкільний театр і музичне мистецтво) / Л. Корній // З історії української музичної культури : Тематич. зб. наук. праць; [упор. Н. О. Герасимова-Персидська]. – К. : Київська державна консерваторія ім. П. І. Чайковського, 1991. – С. 37 – 46.
5. Корній Л. Українська шкільна драма і духовна музика XVII – першої половини XVIII ст. / Л. Корній. – К. : Академія наук України, 1993. – 185 с.
6. Корній Л. П. Історія української музики / Л. П. Корній. – Київ – Харків – Нью-Йорк : М. П. Коць. – Ч. I. – 1996. – 314 с.; Ч. II. – 1998. – 387 с.; Ч. III. – 2001. – 480 с.
7. Корній Л., Сюта Б. Історія української музичної культури : підручник для студентів вищих навчальних закладів / До 100-річчя Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського / Л. Корній, Б. Сюта. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2011. – 736 с.
8. Майбурова К. Глухівська школа півчих XVIII ст. та її роль у розвитку музичного професіоналізму на Україні та в Росії / К. Майбурова // Українське музикознавство. – Вип. 6. – К. : Музична Україна, 1971. – С. 126 – 136.
9. Медведик Ю. Українська духовна піснетворчість XVII – XVIII століть

- (загальна характеристика) / Ю. Медведик // Українське музикознавство. – Вип. 28. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1998. – С. 94 – 106.
10. Миклашевський Й. М. Музична і театральна культура Харкова кінця XVIII – першої половини XIX ст. / Й. М. Миклашевський. – К. : Наукова думка, 1967. – 160 с.
 11. Пісні до Почаївської Богородиці. Перевидання друку 1773 року. – [Транскрипція, коментарі і дослідження Юрія Медведика]. – Львів : Місіонер, 2000. – 149 с.
 12. Цалай-Якименко О. Ф. З духовних скарбниць української церкви : Вступ. стаття / О. Ф. Цалай-Якименко. / Духовні співи давньої України : Антологія. – К. : Музична Україна, 2000. – С. 7 – 16. – 219 с.
 13. Чудінова І. А. Клирошани – українці Олександрівського монастиря (до питання ролі українських впливів на становлення петербурзької культури) / І. А. Чудінова // З історії української музичної культури : Тематич. зб. наук. праць. – [упор. Н. О. Герасимова-Персидська]. – К. : Київська державна консерваторія ім. П. І. Чайковського, 1991. – С. 53 – 63.
 14. Шеффер Т., Черпухова К. Нотозібрання Розумовських з фондів ЦНБ АН УРСР – цінний документ музичної культури України XVII ст. / Т. Шеффер, К. Черпухова // Українське музикознавство. – Вип. 6. – К. : Музична Україна, 1971. – С. 170 – 184.
 15. Шреєр-Ткаченко О. Я. Григорій Сковорода – музикант / О. Я. Шреєр-Ткаченко. – К. : Музична Україна, 1972. – 93 с.
 16. Шреєр-Ткаченко О. Я. Історія української музики / О. Я. Шреєр-Ткаченко. – Ч. I. – К. : Музична Україна, 1980. – 197 с.
 17. Щербинін Ю. Біля джерел музичної освіти в Харкові / Ю. Щербинін // Українське музикознавство. – К. : Музична Україна, 1971. – Вип. 6. – С. 228 – 237.

Додаткова література

1. Горенко-Баранівська Л. Військова музика козацько-гетьманської держави (на прикладі Київського полку : 1648 – 1782 рр.) / Л. Горенко-Баранівська // Студії мистецтвознавчі. – Число 4. – К. : ІМФЕ, 2003. – С. 49 – 55.
2. Грушевський М. Історія України-Руси / М. Грушевський. – Т. I, Т. II. – К. : Наукова думка, 1991.
3. Ігнатенко Є. Літературні композиції у вітчизняних та західноєвропейських духовних творах XVII – XVIII століть / Є. Ігнатенко // Старовинна музика : сучасний погляд. – Кн. 1. – Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – Вип. 24. – К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2003. – С. 68 – 75.
4. Ісаєвич Я. Братства і музична культура XVI – XVIII ст. / Я. Ісаєвич // Українське музикознавство. – Вип. 6. – К. : Музична Україна, 1977. – С. 48 –

57.

5. Історія українського мистецтва : В 6-ти тт. – Колективна праця відділу музикознавства ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУТ. – Т. 4. – Кн. 1. – К. : АН УРСР, 1969 – 363 с.; Т. 4. – Кн. 2. – К. : АН УРСР, 1970. – 435 с.
6. Мацько І. Острозька слов'яно-греко-латинська академія / І. Мацько. – К. : Вища школа, 1990. – 290 с.
7. Микитась В. Давньоукраїнські студенти і професори / В. Микитась. – К. : Абрис, 1994. – 288 с.
8. Наливайко Д. С. Искусство : направления, течения, стили / Д. С. Наливайко. – К. : Мистецтво, 1985. – 365 с.
9. Ольховський Ю. А. Нарис історії української музики / Ю. А. Ольховський. – [підгот. до друку, наук. ред., вступ. стаття, комент. Л. Корній]. – К. : Музична Україна, 2003. – 512 с.
10. Півторак Г. П. Українці : звідки ми і наша мова / Г. П. Півторак. – К. : Наукова думка, 1993. – 200 с.
11. Сковорода Г. Вірші. Пісні. Байки. Діалоги. Трактати. Притчі. Прозові переклади. Листи / Г. Сковорода. – [упоряд., приміт. та вступ. ст. І. Іваньо]. – К. : Наукова думка, 1983. – 542 с.
12. Українська література XVIII ст. – [упоряд., приміт., вступ. стаття О. В. Мишанича]. – К. : Наукова думка, 1983. – 696 с.
13. Українська художня культура : Навч. Посібник. – [За ред. І. Ф. Ляшенка]. – К. : Либідь, 1996. – 416 с.
14. Хижняк З. И. Киево-Могилянская академия / З. И. Хижняк. – К. : Вища школа, 1988. – 268 с.
15. Шевчук В. О. Пізнаний і непізнаний Сфінкс : Григорій Сковорода сучасними очима : розмисли / В. О. Шевчук. – К. : Унів. Вид-во ПУЛЬСАРИ, 2008. – 528 с.